המפקיד פרק שלישי בבא מציעא לז.

אף כראשונה. כשילס ולא רלה ליטנע כילד זה נותן לתוך כיסו כפילו של זה אלא יחזיר הכסף לבעליס: **שכבר שילס.** קודס שנמצא הגנב וקנה כסף כדאמר מעיקרא אדעתא דהכי אתאי ליליה: **מתני' שהודה מפי עצמו.** הואיל והודה מפי עצמו. ובגמ' מפרש טעמא מה הוא: **זה אומר מאתים שלי.** לאחר זמן כשבאו ליטול פקדונן: **מה הפסיד הרמאי.** א"כ לא יודה לעולם על האמת: **מתוך הגדול.** ישכרנו: **גמ' מספיקא מפקינן ממונא.** דקתני נותן לזה מנה ולזה מנה: **ולא אמרינן.** כשזה מודע וזה אומר איני יודע אם לך אם לאחרך אוקי ממונא בחזקת נתבע זה שלא נפסידנו ממונו ויהא מונח עד שיבא אליהו: **ריש"א.** דחד גברא הפקיד אצלו והוה ליה כשיס שהפקידו אצלו בשני כריכות כלומר זה שלא בפני זה דה"ל למידק מי הפקיד אצלו מנה ומי מאתים: **סיפא.** שהפקידו לו שניהם זה בפני זה ה"ל כמי שנאמנים זה על זה להפקיד שני פקדונותם בכרור אחד דלית ליה למידק מה יש לזה בתוכו ומה יש לחבירו ואע"ג דלא כרך אחד הוה מיהו כיון שהפקידו זה בפני זה גילו דעתן שלא חשדו זה את זה לומר שמא חבירו יתבע המאתים: **ומפני דהכא ממאי דר"ע היא.** דתקשי לך דלמא ר"ע היא דפליג ומי בההיא ומאתר לא זו הדרך מוציאתו מידי עבירה עד שישלם גזילה לכל אחד ואחד: **דקאני עלה דהסיא כו'.** אלמא מודה ר"ע בהא ומאי שנא: ומשנינן **הסס דקאבני ליה.** והוא אין חפץ ליתן אלא מן הדין ומספיקא לית לן לחייביה לכל חד וחד: **הכא בכא לצאת ידי שמים.** מאליו בא לימלך מה יעשה ולא יעבר הבשמא ולאי אמרינן ידי שמים לא יצאת עד שתתן לשניהם שאם תהא מונחת עד שיבא אליהו נמצא הנגזל מפסיד על ידך: **דיקא נמי.** דטעמא דמתני' בבא לצאת ידי שמים מן העונש ולא מן הדין מדאלי טעמא בהודה מפי עצמו שלא היה אדם תובעו כלום משמע שהוא בא לימלך: **והלא מה טוען.** לכל אחד דקתני מניח גזילה ביניהם ומסתלק:

צווח

למדיק [יסיפא נעשה כמי שהפקידו לו בכרך אחד דלא הוה ליה למידק כגון דאפקידו תרוייהו בהדי הדדי בחד זימנא דאמר להו אנת גופייכו לא קפדיתו אהדדי אנא קפידנא ורמי גזל קתני הכא אמר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם או אביו של אחד מכם הפקיד לי מנה ואיני יודע איזהו נותן לזה מנה ולזה מנה ורמינהי [יגזל אחד מחמשה ואינו יודע איזה מהן גזל זה אומר אותי גזל וזה אומר אותי גזל מניח גזילה ביניהם ומסתלק דברי ר"ט אלמא לא מפקינן ממונא ואמרינן [יאוקים ממונא בחזקת מריה וממאי דמתני' דהכא ר"ט היא [ידקתני עלה דההיא מודה ר"ט באומר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם שנותן לזה מנה ולזה מנה התם דקא תבעי ליה הכא [יבבא לצאת ידי שמים דיקא נמי דקתני שהודה מפי עצמו שמע מינה אמר מר התם דקא תבעי ליה והלה מה טוען רב יהודה אמר רב הלה שותק רב מתנה אמר רב הלה

צווח

דתניא מודה ר"ט כו' ומאי פריך והא אוקמי' בריתא דמודה ר"ט בבא לצאת ידי שמים ומתני' דהתם ובמתני' דהתם מיירי לצאת ידי שמים להביא קרבן וקא אמר אם רוצה להביא קרבן צריך להביא גזלו למדי דתנן הביא אשמו עד שלא הביא גזלו לא יצא לכך פריך דבלא שבועה ולא קרבן צריך להביא גזלו למדי אם רוצה לצאת ידי שמים:

מודה

אף בראשונה הלכה כמותו או אין הלכה כמותו אמר ליה חלוק היה ר' יוסי אף בראשונה והלכה כמותו אף בראשונה אתמר נמי אמר ר' אלעזר חלוק היה ר' יוסי אף בראשונה והלכה כמותו אף בראשונה ור' יוחנן אמר מודה היה ר' יוסי בראשונה שכבר שילם שילם אין לא שילם לא והאמר [יר' חייא בר אבא א"ר יוחנן לא שילם שילם ממש אלא כיון שאמר הריני משלם אע"פ שלא שילם אימא מודה היה ר' יוסי בראשונה שכבר אמר הריני משלם: **מתני'** [אאמר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם או [באביו של אחד מכם הפקיד לי מנה ואיני יודע איזה הוא נותן לזה מנה ולזה מנה שהודה מפי עצמו [יגשנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר שלי מאתים וזה אומר שלי מאתים נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו [יא"ר יוסי א"כ מה הפסיד הרמאי [אאלא הכל יהא מונח עד שיבא אליהו [יוכן שני כלים אחד יפה מנה ואחד יפה אלף זוז זה אומר יפה שלי וזה אומר יפה שלי נותן את הקטן לאחד מהן ומתוך הגדול נותן דמי קטן לשני והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו א"ר יוסי א"כ מה הפסיד הרמאי אלא הכל יהא מונח עד שיבא אליהו: **גמ'** אלמא מספיקא מפקינן ממונא ולא אמרינן אוקי ממונא בחזקת מריה ורמינהי שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר שלי מאתים וזה אומר שלי מאתים נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו א"ל [אפקדון אגזל קא רמית גזל דעבד איסורא קנסוהו רבנן פקדון דלא עבד איסורא לא קנסוהו רבנן ורמי פקדון אפקדון ורמי גזל אגזל פקדון אפקדון דקתני רישא או אביו של אחד מכם הפקיד אצלי מנה ואיני יודע איזה הוא נותן לזה מנה ולזה מנה ורמינהי שנים שהפקידו וכו' אמר רבא [ארישא נעשה כמי שהפקידו לו בשני כריכות דהוה ליה

גזל מחמשה. לא שייך הך פלוגתא לפלוגתא דרבי יוחנן ורב הונא דפ' השואל (לקמן דף נז:) בברי ושמא דאפי' לר"ע דאמר מניח גזילה ביניהם היינו משום דיודע בודאי שלא גזל כולם רק לאחד אבל ברי ושמא יודה דברי עדיף ואפי' לר"ע דאמר ישלם לכל אחד ואחד היינו משום שיודע בודאי שהוא חייב לאחד מהם אבל גבי ברי ושמא יודה דפטור שאינו יודע שהוא חייב כלל:

דקתני עלה ומודה ר"ט. [ה"ה דה"מ למפרך מברייתא דאמאי מודה אלא ניחא ליה למפרך מתמניתן דיבמות אתמניתן (א) ו): **התם** דקא תבעי ליה **הכא בבא לצאת ידי שמים.** לכאורה נראה דהשתא לא צריך לשיטוי קמאי דאין חילוק בין כרך אחד לב' כריכות וריש"א דנותן מנה לזה ומנה לזה בבא לצאת ידי שמים וסיפא דקתבעי ליה יהא מונח אך מדלא קאמר אלא התם דקא תבעי ליה משמע דלא הדר משמיה קמא וכן לקמן (ע"ב) דפריך ומי אמר רבא בב' כריכות ה"ל למידק משמע דלא הדר ביה לכך נראה דכולה מתני' איירי בבא לצאת ידי שמים ולכך בריש"א דהוה ליה למידק נותן לזה מנה ולזה מנה בבא לצאת ידי שמים וסיפא דבכרך אחד כיון דלא ה"ל למידק אפילו בבא לצאת ידי שמים אינו חייב ולרבי טרפון נקט בריש"א שני של אחד מכם ולא נקט אחד מכם לרבותא דאפילו שמא ושמא נותן לכל אחד ואחד בבא לצאת ידי שמים ולר"ע נקט אבין דמשמע שמא ושמא לכן אינו חייב אלא לצאת ידי שמים כדאמר לקמן (שם) דבשמא ושמא אינו חייב לכל אחד ואחד לר"ע מדינא ונקט אבין דאי הס עלמן הפקידו אם כן מסתמא תבעי ליה וה"ל ברי ושמא ואפילו מדינא חייבין לר"ע דמתניתין אתיא כר"ע ומי דקאמר לקמן (שם) ממאי דמתני' דהכא ר"ע היא ועוד דהלכה כר"ע מחבירו ובסיפא דלא נקט שני אחומיכם הפקידו לרבותא לא תני הכי דאע"ג דטעמא ברי פטור אפילו לצאת ידי שמים ואפי' לר"ע כיון דלא פשע דלא הוה ליה למידק ולא מחייב ר"ע מדינא אלא בברי ושמא והיכא דהוה ליה למידק אבל בשמא ושמא אפי' בשני כריכות אינו חייב אלא לצאת ידי שמים והיכא דלא הוי ליה למידק פטור אפי' לצאת ידי שמים ואפילו בברי ושמא ופ"ת דבפרק הגחל קמא (כ"ק דף קנ: ושם קד. ד"ה שכבר) קאמר מעשה בחסיד אחד שבא לפני ר"ט ואמר ליה הנח דמי מקחך ביניהם וכי לא בעי חסיד לצאת ידי שמים וי"ל דר"ט אמר ליה שכך הדין [יופ"ת התם דפריך אמתניתין דקתני הגחל מחבירו שור פרוטה ונשבע לו יוליכנו אחמיו אפילו למדי ומוקי כר"ט כו' ומאי איריא נשבע אפי' הודה נמי

לה א מיי' פ"ד מהל' גזלה ואבדה הל' י סמג עשין עג טש"ע ח"מ סי' שפה סעי' כ:
כ מיי' פ"א מהל' שכנים ושכנים הל' י:
לו ג מיי' פ"ה מהל' שאלה ופקדון הל' ד ועי' כמ"מ סמג עשין פח טוש"ע ח"מ סי' ש סעי' ה:
לז ד מיי' שם טוש"ע שם סעי' כ:
לח ה ו מיי' שם טוש"ע שם סעי' ח:
לט ז מיי' פ"ד מהל' גזלה ואבדה הל' י סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שפה סעי' כ:

מוסף רש"י

א"כ מה מפסיד הרמאי. ולמה יודה הרי קיבל את שלו, אלא הכל יהא מונח. ויפסיד הרמאי (לעיל ג.). מניח גזילה ביניהם. ולא בעי לאתעויי ליה וסגי במנית לפניו שהרי הכשלים שם הוא (כ"ק קנ:). בבא לצאת ידי שמים. ואע"ג דבי דינא לא מלו מחייבי ליה אלא מניח לפניהם, מיהו ידי עונש אין יוצא עד שישלם לשניהם, דהא לא לבעלים אהדדיה (ב"ק קד.).

רבינו חננאל (המשך)

רמינן אריש דמתני' דתנן בסוף יבמות גזל אחד מהן ואינו יודע אי זה מהן גזל מניח גזילה ביניהן ומסתלק דברי ר' טרפון וכו'. אלמא מספיקא לא מפקינן ממונא. ואסיק' מדקתני התם ומודה ר' טרפון באומר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע למי מכם שנותן לזה ק' ולזה ק' ש"מ מתני' דהכא ר' טרפון היא קשיין אהדדי. ופרקי' התם גבי גזל אחד מה' כשתובעין אותו [אמר] שמניח גזילה ביניהן ואומר להן הנה היא מונחת לפניכם מי מכם יבחר שהיא שלו יטלנה אבל הכא במשנתינו בבא לצאת ידי שמים דקתני שהודה מפי עצמו ואין תובעין אותו אלא ב"ד [אמר] [אמרינן ליה] אין לך דרך לצאת ידי עבירה אלא אם תתן לזה ק' ולזה ק'

מסורת הש"ס

א) [לעיל לד.], כ) [כ"כ לד:], ג) לעיל ג., ד) כ"ק קנ: יבמות קיט:, ה) [קידושין מה: וש"נ], ו) דלמא ר"ש היא ס"ל, ז) [וע"ע תוס' שבת עט: ד"ה והא], ח) [ובתוס' דפרק הגחל שם כתבו עוד ל"ג אפי' לגאת ר"ש אין חייב לר' טרפון אלא נגזל אבל בפקדון ומקח דלא עשה איסורא לא כר' ע"ש] ועיין רש"ל.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה לקמן וסי' אמתניתין דהכא ס"ד:

גליון הש"ם

מתני' אלא הכל יהא מונח. עיין גיטין דף מד ע"ב תוס' ד"ה נעייליה: גמרא אקרון אגזל קרמית. עיין גיטין דף כח ע"א תוס' ד"ה מרומה: הום' ד"ה דקתני וכו' ה"ה דהו"ם לבשרך. ומה שבת דף עט ע"ב ועיין מתוס' שם ד"ה והא:

רבינו חננאל

ואסיקנא שמואל אמר חלוק ר' יוסי אף בראשונה בהא דתנן למי משלם למי שהפקדון אצלו חולק עליו ר' יוסי ואומר אינו משלם אלא לבעל הפקדון ואין הלכה כשמואל דהא ר' יוחנן פליג עליה דהא בהדיא אמר ר' יוחנן מודה ר' יוסי בראשונה שאינו משלם אלא למי שהפקדון אצלו. וקיימא לן כר' יוחנן דסוגיין בעלמא שמואל ור"י הלכה כר' יוחנן וכל שכן ר' אלעזר דהלמיד קטן הוא לגבי ר' יוחנן: מתני' אמר לשנים גזלתי אחד מכם מנה ואיני יודע איזהו נותן לזה מנה ולזה מנה. ומקשי' עלה ומספיקא מפקינן ממונא וכו'. ורמינהי שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים וכו'. ודחי' פקדון אגזל קא רמית. ורמי פקדון אפקדון דתנן (בסיפא) (בריש"א) דמתני' דהכא או אביו של אחד מכם הפקיד אצלי מנה נותן לזה מנה ולזה מנה שהודה מפי עצמו אימא סיפא דהא מתני' שנים שהפקידו אצל אחד כו'. ופריק רבא ריש"א היה לו בעת שהפקיד אצלו לומר לו מה שכך וכיון שלא דקדק לידע איזה כהן הוא המפקיד אצלו איהו אפסיד נפשיה לפיכך משלם לזה ולזה. סיפא בגון ששניהן הפקידו צרורותיהן ביחד וכל אחד רואה כי הצרור אחר גדול שיש בו מאתים והאחד קטן שאין בו אלא ק'. יכול למימר מי שהפקדון אצלו כיון דחזיתי דאין מקפיד בעל הצרור הגדול לומר דע כי הצרור הגדול שלי הוא והקטן לחבירו אמינא כיון דלא דייקי אהדדי מהימני לפיכך לא דקדקתי. תוב

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com